

UDK: 2-4737
Pregledni rad
Pripremljeno u siječnju 2023.

OBRAZOVANJE KOJE SPAŠAVA DRUGI DIO: FILOZOFŠKE IMPLIKACIJE NA ADVENTISTIČKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

GEORGE R. KNIGHT

George R. Knight, prvotno dugogodišnji profesor pedagogije na fakultetu pedagogije sveučilišta Andrews, vodeći je adventistički povjesničar i profesor emeritus crkvene povijesti na sveučilištu Andrews. Objavio je brojne znanstvene članke a njegova najvažnija djela su *Prophets in Conflict: Issues in Authority; Educating for Eternity: A Seventh-day Adventist Philosophy of Education; William Miller and the Rise of Adventism; A. T. Jones: Point Man on Adventism's Charismatic Frontier; Philosophy and Education: An Introduction in Christian Perspective; A search for identity: The development of Seventh-day Adventist beliefs* i *Millennial Fever and the End of the World: A Study of Millerite Adventism*.

SAŽETAK

Obrazovanje koje spašava: drugi dio – filozofske implikacije na adventistički odgoj i obrazovanje

Ovaj je članak drugi dio trodijelnog niza članaka za kontinuirano usavršavanje o filozofiji adventističkog odgoja i obrazovanja. Prvi se članak bavio važnošću teme, opisao osnovni oblik filozofije u pogledu na stvarnost (metafizika), istine (epistemologija) te etičkih i estetskih vrijednosti (aksiologija). Članak je također pružio biblijski pristup svakom od tih filozofskih pitanja i uputio na važnost tog filozofskog svjetonazora u oblikovanju adventističkog pristupa obrazovanju.

Dok je prvi dio ovog niza o „Obrazovanju koje spašava“ postavio filozofsku osnovu za istinsko adventističko školovanje, drugi će dio započeti s razvijanjem implikacija te filozofije na obrazovnu praksu, osobito s obzirom na potrebe učenika, ulogu nastavnika i ciljeve adventističkog obrazovanja. Završni članak usredotočit će se na filozofske implikacije na kurikulum, zajedno s njihovim utjecajem na nastavne metodologije i društvenu funkciju adventističke škole.

Potpunija rasprava o mnogim temama obrađenim u ovom članku nalazi se u autorovoj knjizi *Philosophy and Education: An Introduction in Christian Perspective*, 4. izd. (Berrien Springs, Michigan: Andrews University Press, 2006.) i *Myths in Adventism: Interpretive Study of Ellen White, Education and Related Issues* (Hagerstown, Maryland: Review and Herald Publ. Assn., 1985., 2010.).

Ključne riječi: adventističko obrazovanje; Ellen G. White; ljudska narav; ciljevi obrazovanja; otkupljenje;

Potreba za primjenom biblijske/kršćanske/adventističke filozofije u adventističkim školama trebala bi biti očita, no veoma često ta sinteza nije očita ni u samim školama niti u praksi profesionalnih pedagoga koji njima upravljaju. Osvrćući se na tu točku u kontekstu luteranskog obrazovanja, jedan od glavnih govornika na sastanku Association of Lutheran College Faculties (Udruge nastavnog osoblja luteranskih koledža) primijetio je da američki koledži te denominacije „ne djeluju u skladu s karakterističnom luteranskom ili čak kršćanskom filozofijom obrazovanja, već jednostavno oponašaju svjetovne obrasce kojima su dodali bogoslužja, vjeronauk i vjersku ‘atmosferu’“.¹

To opažanje, nažalost, opisuju i brojne adventističke škole. Adventističko obrazovanje se vrlo često nije temeljilo na izrazito adventističkoj filozofiji. Kao rezultat toga, mnoge crkvene škole nudile su nešto što je lošije od adventističkog obrazovanja i time nisu uspjele postići svrhu zbog koje su osnovane.

Filozof Gordon Clark jednom je zamijetio da je ono što se naziva kršćansko obrazovanje ponekad program „poganskog obrazovanja s čokoladnim preljevom kršćanstva“. Dalje je dodao da je ono što djeluje sadržaj tablete, a ne čokoladna ovojnica.² Adventističko obrazovanje također pati od tog problema. Adventistički odgajatelji/nastavnici i institucije u kojima služe trebaju provesti temeljito i trajno ispitivanje, vrednovanje i korekciju svojih obrazovnih praksi kako bi se osiguralo njihovo usklađivanje s osnovnim filozofskim uvjerenjima Crkve. Ovi će vam članci pomoći da utvrdite temelj za trajnu evaluaciju i orijentaciju.³

Iako se ovaj članak usredotočuje na adventističko obrazovanje u školi, velik dio njegovog sadržaja može se primijeniti u okviru doma i crkve, budući da su roditelji i crkveni djelatnici također odgajatelji. Dom, crkva i škola bave se istom djecom, koja imaju istu narav i potrebe

1 Harold H. Ditmanson, Harold V. Hong, Warren A. Quanbeck, ur., *Christian Faith and the Liberal Arts* (Minneapolis, Minn.: Augsburg, 1960.), str. iii.

2 Gordon H. Clark, *A Christian Philosophy of Education* (Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1946.), str. 210.

3 Ovaj niz članaka prvi je pokušaj opisivanja adventističke obrazovne filozofije. Vidi: “A Statement of Seventh-day Adventist Educational Philosophy” (“Izjava o obrazovnoj filozofiji Adventističke Crkve sedmog dana”) koju je razvila skupina adventističkih profesora za razmatranje na Prvoj međunarodnoj konferenciji o adventističkoj obrazovnoj filozofiji (First International Conference on the Seventh day Adventist Philosophy of Education), održanoj na Sveučilištu Andrews 7.-9. 2001., a koju je sazvao Odjel za odgoj i obrazovanje u Generalnoj konferenciji. Ta je izjava objavljena u *Journal of Research on Christian Education*, vol. 10, posebno izdanje, str. 347-355, a dostupna je i na stranicama Odjela za odgoj i obrazovanje u Generalnoj konferenciji. Na web-stranici <http://education.gc.adventist.org> kliknite na “Publications”; i odaberite dokument s gore navedenim nazivom.

na nekoliko različitih mjesta svog odgoja i obrazovanja. Nadalje, dom i crkva imaju nastavni plan i program, stil poučavanja i društvenu funkciju sličnu onoj u školi. Postoji velika potreba da roditelji, crkveni radnici i profesionalni nastavnici steknu bolji uvid u međuovisnu narav svojih odgojnih i obrazovnih funkcija te razviju učinkovite načine komunikacije i jačanja međusobne suradnje. Suradnja između adventističkog učitelja u školi i adventističkih učitelja u kući i crkvi važna je, jer su *adventistički odgoj i obrazovanje više od samog adventističkog školovanja*. Domu, crkvi i školi povjerena je odgovornost za rad s najvrjednijim bićima na zemlji, Božjom djecom, stoga je idealno da se svi temelje na istim načelima. Rekavši to, moram naglasiti da su obrazovne kategorije kojima ću se baviti na sljedećim stranicama svjesno vezane za školovanje, a ne za šire područje odgoja i obrazovanja. Međutim, ista su načela jednako važna u različitim odgojnim kontekstima.

Narav studenta/učenika i ciljevi adventističkog odgoja i obrazovanja

Srž odgojne filozofije Ellen White

Ako želimo definirati ciljeve adventističkog obrazovanja, veoma dobro mjesto za početak su prve stranice *Odgoja* Ellen White. Jedan od najpronijljivijih i najvažnijih ulomaka u knjizi nalazi se na drugoj stranici. „Da bismo shvatili što je sve uključeno u djelo odgoja,“ ona piše, „moramo razmotriti [1] ljudsku narav i [2] cilj koji je Bog imao stvarajući čovjeka. Moramo razmotriti i [3] promjenu u čovjekovu stanju nastalu poznanjem zla, i [4] plan koji je Bog zamislio da bi ipak postigao uzvišeni cilj koji je sebi postavio u odgoju ljudskog roda.“⁴

Ona potvrđuje srž svoje filozofije obrazovanja pojašnjavajući te četiri točke u sljedećih nekoliko ulomaka. Prvo, razmišljajući o ljudskoj naravi, ona ističe da je Adam stvoren na Božju sliku: fizički, mentalno i duhovno. Drugo, ona ističe Božju svrhu u stvaranju ljudskih bića sposobnih za stalni razvoj kako bi „potpunije“ odražavala „Stvoriteljevu slavu“. S tim je ciljem Bog ljudska bića obdario svojstvima koja imaju potencijal za gotovo beskonačan razvoj.

Treće, u raspravi o ulasku grijeha, ona primjećuje da je neposluhom sve gore navedeno izgubljeno. „Grieh je u čovjeku izopačio Božju sliku, gotovo ju je izbrisao. Čovjekove su fizičke moći oslabile, njegova se mentalna sposobnost smanjila i njegova duhovna vizija potamnijela.“

Iako su te tri točke temeljne u filozofiji obrazovanja Ellen White, njezina je četvrta i posljednja točka apsolutno presudna i, po njenom mišljenju, u potpunosti iskazuje primarnu svrhu odgoja i obrazovanja. White primjećuje da, unatoč pobuni i Padu, „ljudski rod nije ostavljen bez nade. Beskrajna ljubav i milost stvorila je plan spasenja, čovjeku je poklonjen život kao vrijeme probe. Obnoviti u čovjeku sliku njegovog Tvorca, vratiti ga u stanje prvobitnog savršenstva, potaći razvoj njegova tijela, uma i duše, kako bi bio ostvaren božanski cilj stvaranja - to je djelo otkupljenja. To je cilj odgoja, veliki cilj života.“⁵

4 E. G. White, *Education* (Mountain View, Calif.: Pacific Press Publ. Assn., 1952.), str. 14, 15.

5 Isto, str. 15. 16.

Ellen White vraća se na tu temu u četvrtom poglavlju *Odgoja*, u kojemu opisuje život svake osobe kao poprište mikrokozmičkog velikog sukoba između dobra i zla, a svako ljudsko biće kao biće koje ima želju za dobrotom, ali koje posjeduje i „sklonost zlu“. Nadovezujući se na svoj raniji uvid da Božja slika nije potpuno izbrisana u palom čovječanstvu, primjećuje da svako ljudsko biće „prima neku zraku božanske svjetlosti. U svakom srcu postoji ne samo intelektualna već i duhovna snaga, osjećaj za ono što je pravo, želja za dobrim. Ali, postoji protivnička sila koja se bori protiv tih načela.“ Kao baština Edenskog Pada, u naravi svake osobe nalazi se zla sila kojoj se „čovjek sam ne može oduprijeti. Da bi se odupro toj sili, da bi dosegao onaj visoki cilj koji u dubini svoje duše smatra jedino dostojnim, samo mu jedna sila može pružiti pomoć. Ta sila je Krist. Suradnja s tom silom čovjekova je najveća potreba. Zar ne bi u cijelom odgojnom naporu ta suradnja trebala biti najviši cilj?“⁶

Na sljedećoj stranici ona malo više razvija ovu točku, napisavši da su „u najvišem smislu, djelo odgoja i djelo otkupljenja jedno te isto djelo, jer u odgoju, kao i u otkupljenju, ‘...dru-gog temelja nitko ne može postaviti osim onoga koji je postavljen, koji je Isus Krist.’ ... Prvo nastojanje učitelja i njegov stalni cilj treba biti pomoći učeniku da shvati ova načela i stupi u takvu vezu s Kristom da ta načela postanu sila koja upravlja njegovim životom. Učitelj koji prihvaća ovaj cilj doista je Kristov suradnik, Božji suradnik.“⁷

Iako Ellen White nije imala formalno filozofsko obrazovanje, pogodila je središnju točku obrazovne filozofije kad je ljudski problem grijeha postavila u samo središte obrazovnog pothvata. Ovaj uvid dobro ilustriraju Paul Nashove knjige: *Models of Man: Explorations in the Western Educational Tradition* i *The Educated Man: Studies in the History of Educational Thought*, koje je Nash napisao zajedno s još dvojicom autora.⁸ Obje knjige pokazuju središnju važnost stavova filozofske antropologije ili ljudske naravi u svim obrazovnim filozofijama. To objašnjavaju naslovi poglavlja poput: „Planirani čovjek: Skinner“, „Čovjek koji razmišlja: Dewey“, „Društveni čovjek: Marx“ i „Prirodni čovjek: Rousseau“. Iako bi središnja točka obrazovanja trebala biti potrebe učenika, prema mojim saznanjima još nitko nije objavio sintetizirani, sustavni pristup obrazovnoj filozofiji iz perspektive različitih pogleda na narav i potrebe ljudskih bića.

U Nashov okvir nije teško umetnuti filozofiju Ellen White. Naslov njegovog poglavlja o njoj bio bi „Otkupljeni čovjek: Ellen White“ („Otkupljena osoba“ za suvremene čitatelje). Problem grijeha i njegov lijek - otkupljenje i obnova - dominiraju u njezinom pristupu obrazovanju.

Isti se naglasak, naravno, nalazi i u samom okviru Svetog pisma koje započinje stvaranjem ljudi na Božju sliku, s beskonačnim potencijalom, te se nastavlja Padom i ulaskom grijeha, a zatim prelazi na Božji veliki otkupiteljski plan dok nastoji mnogobrojnim sredstvima spasiti ljude iz njihove nevolje i vratiti ih u stanje koje su izgubili. Taj slijed predstavlja plan

6 Isto, str. 29.

7 Isto, str. 30.

8 Paul Nash, *Models of Man: Explorations in the Western Educational Tradition* (New York: John Wiley and Sons, 1968.); Paul Nash, Andreas M. Kazamias, Henry J. Perkinson, *The Educated Man: Studies in the History of Educational Thought* (New York: John Wiley and Sons, 1965.)

Biblije, u kojem prva dva poglavlja (Postanak 1, 2) i zadnja dva poglavlja (Otkrivenje 21,22) prikazuju savršeni svijet. Treće poglavlje na početku (Postanak 3) predstavlja ulaz grijeha, a treće poglavlje s kraja (Otkrivenje 20) usredotočeno je na konačno uništenje grijeha. Između toga, od Postanka 4. poglavlja do Otkrivenja 19., *Biblija* iznosi Božji plan otkupljenja i obnove palog ljudskog roda.

Iako sve ove točke predstavljaju osnovnu kršćansku doktrinu, iznenađujuće je da su prečesto promakle značajnijem proučavanju od strane kršćanskih filozofa obrazovanja. Zapravo, ne znam ni za jednu knjigu koja im daje istu središnju ulogu kao *Odgoj* Ellen White. Najviše joj se približava Allan Hart Jahsmann, u svojoj knjizi *What's Lutheran in Education?*, primjećujući u jednom eseju iste osnovne točke kao i Ellen White. On također zaključuje citatom da „prva briga luteranskog obrazovanja mora uvijek biti vođenje naroda do osuđivanja grijeha i osobne vjere u Isusa Krista kao Jaganjca Božjeg“.⁹ Nažalost, Jahsmannovi uvidi u Pad i obnavljanje Božje slike nisu široko zastupljeni u teoriji obrazovanja evanđeoskih kršćana. No, kao što je gore spomenuto, ovi koncepti Ellen White stoje u samom središtu razumijevanja obrazovanja i podrazumijevaju se i u *Bibliji*. Upravo imajući ta učenja na umu prije nekoliko godina napisao sam da „*narav, stanje i potrebe učenika čine središnju točku kršćanske odgojne filozofije i usmjeravaju odgajatelje prema ciljevima kršćanskog odgoja i obrazovanja*“.¹⁰

Prije nego što se odmaknemo od šire slike razumijevanja obrazovne filozofije Ellen White, moramo ispitati još jednu izjavu. Prvi ulomak *Odgoja* predstavlja još jedan temeljni stup u njezinu pristupu odgoju i obrazovanju. „Naše su predodžbe o odgoju,“ čitamo, „odviše uske i skućene. Potrebno je da imamo širi pogled i da sebi postavimo viši cilj. Pravi odgoj znači više nego savlađivanje određenog nastavnog programa. To je više nego priprema za sadašnji život. On se bavi cijelim čovjekovim bićem i odnosi se na cijelo razdoblje njegova postojanja. Odgoj znači skladno razvijanje tjelesnih, duševnih i duhovnih sila. On priprema učenika za radosnu službu na ovome svijetu i za uzvišeniju i radosniju službu u svijetu koji će doći.“¹¹

Ključna riječ u tom ulomku je *cijelo*, riječ koju ona upotrebljuje u dvjema dimenzijama. Prvo, adventističko obrazovanje mora istaknuti „cijelo“ ili potpuno razdoblje ljudskog postojanja. Stoga ono nije samo usmjereno na pomaganje učenicima da nauče kako zaraditi za život ili postati obrazovani prema standardima sadašnjeg svijeta. Premda ti ciljevi jesu važni, oni nisu dovoljni. Područje vječnosti i priprema za nju također moraju biti u nadležnosti svakog adventističkog obrazovanja vrijednog crkvene potpore. S druge strane, neki pobožni, ali pogrešno usmjereni pojedinci mogli bi doći u kušnju da nebo postave u središte obrazovanja zanemarujući sadašnje vrijeme i pripremu za svijet rada i sudjelovanja u ljudskom društvu. Ellen White je tvrdila da nijedna krajnost nije ispravna. Umjesto toga, priprema kako za zemaljski, tako i za vječni život mora biti uključena u adventističko obrazovanje i stavljena u pravilan međudnos.

9 Allan Hart Jahsmann, *What's Lutheran in Education? Exploration Into Principles and Practices* (St. Louis: Concordia, 1960.), str. 8.

10 George R. Knight, *Philosophy and Education: An Introduction in Christian Perspective*, 4. izdanje, (Berrien Springs, Mich.: Andrews University Press, 2006.), str. 207.

11 E. G. White, *Education*, str. 13. // E. G. White, *Odgoj*, str.11.(hrvatski prijevod)

Drugi je aspekt cjelovitosti u gore navedenom ulomku nužnost razvoja cijele osobe. Adventističko obrazovanje mora za cilj imati razvijanje svih vidova ljudskih bića, a ne samo fokusiranje na intelektualno, duhovno, fizičko, društveno ili strukovno obrazovanje. Ukratko, cilj je adventističkog obrazovanja razviti cjelovite osobe za cijelo razdoblje postojanja koje im je otvoreno i u ovom i u budućem svijetu. U tom smislu ono nadilazi mogućnosti svjetovnog obrazovanja, kao i mnoge oblike kršćanskog obrazovanja, a nažalost i neke oblike takozvanog adventističkog obrazovanja.

Još je jedna riječ u uvodnom ulomku *Odgoja* ključna – to je riječ *služba* („radost služenja na ovom svijetu i ... uzvišeniju, radosniju službu u svijetu koji će doći“). Treba napomenuti da ključna uloga službe nije prikazana samo na prvoj stranici knjige već i na posljednjoj, koja ističe: „U našem životu ovdje, iako je zemaljski i ograničen grijehom, najveća radost i najviši odgoj stječe se služenjem. I u budućem životu, nesputani ograničenošću grešne ljudske naravi, svoju najveću radost i svoj najviši odgoj naći ćemo u služenju...“¹²

Taj naglasak na služenju ne bi trebao biti iznenađenje za bilo kojeg čitatelja *Biblije*. Isus je više puta rekao svojim učenicima da je suština kršćanskog karaktera ljubav i služba drugima. Takva obilježja, naravno, nisu prirodne osobine čovjeka. „Normalni“ ljudi više se brinu o vlastitim potrebama i služenju sebi nego što žive život službe drugima. Kršćanski, drugačiji pogled i skup vrijednosti u nama ne nastaju prirodno. *Biblija* o tome govori kao o preobrazbi uma i srca (Rimljanima 12,2), a Pavao nas poziva da Kristov um bude naš um, ističući da je Krist, iako je bio Bog, došao kao sluga (Filipljanima 2,5-7).

U našem kratkom pregledu ključnih koncepata razumijevanja odgoja i obrazovanja, kako ih Ellen White razumije, ističu se tri stavke:

- Pravilan odgoj i obrazovanje jesu, u svojoj osnovi, otkupljenje.
- Obrazovanje mora imati za cilj pripremu cijele osobe i cijelog razdoblja postojanja omogućenog ljudskim bićima.
- Radost služenja u samom je središtu obrazovnog procesa.

Ovi koncepti ne samo da su središnji u obrazovanju već i u samom životu. Oni stoga moraju biti dio svakog ispravnog pristupa adventističkoj obrazovnoj teoriji i praksi.

Dodatna opažanja u vezi s ljudskom naravi

Jim Wilhoit ističe da biblijski „pogled na ljudsku narav nema paralelu u svjetovnim teorijama obrazovanja, i to je glavna prepreka zbog koje kršćanin ne može potpuno usvojiti bilo koju takvu teoriju“.¹³ Iz tog razloga moram ponovno naglasiti istinu da se elementi adventističkog pristupa odgoju i obrazovanju moraju uvijek svjesno razvijati u svjetlu ljudskih potreba i ljudskog stanja. Vratit ćemo se ciljevima adventističkog obrazovanja nakon što ispitamo rad učitelja/nastavnika. No, prije nego što prijedemo na tu temu, moramo proučiti nekoliko vidova ljudske naravi koji su važni za adventističko obrazovanje.

Prvi je vid zbuñeno stanje u kojem se nalaze nastavnici i učenici. S jedne je strane nega-

¹² Isto, str. 13. 309.

¹³ Jim Wilhoit, *Christian Education and the Search for Meaning*, 2. izdanje, (Grand Rapids, Mich.: Baker, 1991.), str. 61.

tivan pogled na ljudsku narav. U tom je stilu izreka filozofa iz 17. stoljeća, Thomasa Hobbesa, u kojoj pronicljivo primjećuje da je ljudski život „usamljen, siromašan, prljav, okrutan i kratak“.¹⁴ Ovdje su i vodeća svjetla poput psihologa iz 20. stoljeća, B. F. Skinnera, i teologa iz 18. stoljeća, Jonathana Edwardsa. Prvi je tvrdio da ljudi nemaju ni slobodu ni dostojanstvo,¹⁵ dok je drugi u svojoj najpoznatijoj propovijedi ljude prikazivao kao gnjusne kukce koje je ljutiti Bog objesio nad jamom pakla.¹⁶ Također, ovdje razmotrite i stav biologa Desmonda Morrisa, koji je napisao da „...postoji sto devedeset i tri žive vrste majmuna. Njih sto devedeset i dvije pokriveno je dlakom.“ Njegova je poanta bila da ljudska bića čine iznimku u tome što su, u biti, „goli majmuni“.¹⁷

No, jesu li? Imajući suprotno gledište o ljudskoj naravi, učenjaci prosvjetiteljstva razvili su nauku o beskrajnom ljudskom potencijalu za usavršavanje te o suštinskoj dobroti i dostojanstvu ljudi. Moderni psiholozi, poput Carla Rogersa, potvrdili su tu perspektivu zagovarajući teorije učenja izgrađene na pretpostavci da ako djeci ostavimo dovoljno „slobode“ u okruženju za učenje, rezultat će biti da će se potvrditi njihova naravna dobrota.¹⁸

U što, dakle, kao odgajatelji trebamo vjerovati? Koja je osnovna narav naših učenika? Životinjska ili dio božanske naravi? Dobra ili zla? Kratki odgovor je: „Sve navedeno.“

Ako prijeđemo preko naše emocionalne reakcije na darvinizam, teško je poreći da su ljudska bića životinje. Mnogo toga dijelimo sa životinjskim svijetom: od strukturnih sličnosti u našem fizičkom tijelu do naših probavnih i respiratornih procesa. Nadalje, sudjelujemo u mnogim sličnim aktivnostima. Na primjer, i ljudi i psi uživaju voziti se u automobilima, jesti dobru hranu i vole kad im se nježno gladi glava. Očito je da imamo puno zajedničkog s našim psećim prijateljima (i drugim životinjama).

Međutim, poanta koju treba naglasiti nije da su ljudi životinje, već da su *više* od životinja. Što to znači? Židovski filozof Abraham Heschel primijetio je da „životinjstvo čovjeka možemo shvatiti prilično jednostavno. Zbunjenost nastaje kad pokušamo razjasniti što se podrazumijeva pod *ljudskošću* čovjeka.“¹⁹ Društveni teoretičar E. F. Schumacher napisao je da ljudi imaju puno toga zajedničkog s mineralnim carstvom, jer se i ljudi i minerali sastoje od materije; da ljudi imaju više toga zajedničkog s biljnim svijetom nego sa materijalnim, budući da i biljke i ljudi osim mineralne baze imaju i život; da ljudi imaju još više toga zajedničkog sa životinjskim svijetom, budući da i ljudi i životinje imaju svijest, život i mineralnu bazu. Ali, primijetio je Schumacher, samo ljudi imaju reflektivnu samosvijest. On je tvrdio da životinje misle, ali jedinstvenost je čovječanstva u ljudskoj osviještenosti o vlastitom razmišljanju. Schumacher je istaknuo da o ljudima možemo mnogo naučiti proučavajući ih na

14 Thomas Hobbes, *Leviathan*, Richard E. Flathman and David Johnston, ur. (New York: W. W. Norton, 1997.), str. 70.

15 B. F. Skinner, *Beyond Freedom and Dignity* (New York: Bantam, 1971.)

16 Jonathan Edwards, „Sinners in the Hands of an Angry God“, u Thomas H. Johnson, ur., *Jonathan Edwards*, revidirano izdanje, (New York: Hill and Wang, 1962.), str. 155-172

17 Desmond Morris, *The Naked Ape* (New York: Dell, 1969.), str. 9.

18 Carl R. Rogers, *Freedom to Learn* (Columbus, Ohio: Charles E. Merrill, 1969.)

19 Abraham J. Heschel, *Who Is Man?* (Stanford, Calif.: Stanford University Press, 1965.), str. 3.

mineralnoj, biljnoj i životinjskoj razini: „štoviše, o njima se može naučiti sve *osim onoga što ih čini ljudima*“.²⁰ Za taj bitan uvid, napomenuli smo ranije, trebamo *Bibliju*, u kojoj *Postanak* opisuje tu suštinsku ljudsku narav, stvorenu na božansku sliku i priliku (*Postanak* 1,26-27), iako je ta slika „prilično uništena” Padom (*Postanak* 3. poglavlje).²¹

Pitanje s kojim se mi kao kršćanski nastavnici moramo suočiti jest kako se nositi sa složenostima ljudske naravi. Jedna stvar koju moramo prepoznati jest da nitko ne ispunjava svoj puni potencijal kao nositelj Božje slike. Štoviše, mnogi postoje na razini koja je niža od ljudske – na razini minerala kroz smrt, na razini vegetacije kroz paralizu i nesreće koje uništavaju mozak, ili na životinjskoj razini prvenstveno živeći kako bi zadovoljili svoje apetite i strasti.

Malo tko, naravno, odlučuje živjeti u mineralnom ili vegetativnom stanju, ali mnogi se odluče za životinjsku razinu. Izreka da „svaki čovjek ima svoju cijenu“ nije puka šala. Ona se temelji na iskustvu i promatranju. Razmislite na trenutak. Kad bih vam ponudio 5 dolara za jedno nepristojno ili nepošteno djelo koje nikada ne bi bilo razotkriveno, vjerojatno biste odbili. Ali ako bih vam ponudio 500 dolara, možda biste o tome počeli razmišljati. Kad bih s ponudom došao do 50.000 dolara, imao bih mnogo onih koji bi pristali. Čak bi se i oni najtvrdokorniji počeli kolebati kad bi ponuda porasla na 5 milijuna, a zatim na 50 milijuna.

Bihevioralni psiholozi otkrili su da se ponašanje životinja može kontrolirati nagradama i kaznama. Drugim riječima, životinje nemaju slobodu izbora. Kontroliraju ih njihove potrebe i okolina. Nagradama i kaznama ljudi mogu dresirati životinju da na zapovijed radi bilo što za što je sposobna - uključujući i samo-izgladnjivanje do smrti.

Pitanje koje je podijelilo psihologe, edukatore, filozofe i teologe jest: „Mogu li se ljudska bića istrenirati da rade bilo što za što su sposobna?” Kad su u pitanju oni koji žive na životinjskoj razini, odgovor je definitivno *da*. Poput životinja, ljudi koji djeluju na razini svojih apetita i strasti mogu se kontrolirati nagradama i kaznama.

Nažalost, većina ljudi velik dio svog života proživi na životinjskoj razini. Ova činjenica temelji se na očitij valjanosti biheviorističke tvrdnje da ljudska bića nisu slobodna i da se ponašanje osobe može oblikovati prema bilo kojem željenom obrascu ako osoba koja ih kontrolira ima dovoljno vremena i dovoljno znanja o toj osobi i njezinoj okolini.

No, od presudne je važnosti da nastavnici drže na umu da se njihovi učenici mogu uzdići iznad životinjske razine postojanja. To mogu učiniti jer su na jedinstven način povezani s Bogom i zato što im je On dao i samosvijest i pomoć koju Krist pruža preko Duha Svetoga.

Budući da ljudi odražavaju Božju sliku, mogu razmišljati od uzroka do posljedice i donositi odgovorne, duhovno vođene odluke. Njihova sloboda izbora nije apsolutna u smislu da su autonomni i da mogu živjeti bez Boga, ali istinita je po tome što oni mogu ili odabrati Isusa Krista za Gospodina i živjeti po Njegovim načelima ili odabrati Sotonu za gospodara i biti podložni zakonu grijeha i smrti (vidi *Rimljanima* 6,12-23).

Adventistički nastavnik i odgajatelj djeluje u školi prepunoj mladih usred krize identiteta koja na njihov život utječe istodobno na nekoliko razina. Jedno od najvažnijih pitanja s koji-

20 E. F. Schumacher, *A Guide for the Perplexed* (New York: Harper Colophon, 1978.), str. 18. 20.

21 E. G. White, *Education*, str. 15.

ma se suočavaju jest odabir hoće li živjeti prvenstveno na razini svojih životinjskih sklonosti ili se uzdići prema svojim uzvišenim potencijalima. S tim je usko povezan izbor između dobra i zla. Sve to otežava činjenica da su i sami odgajatelji uključeni u svakodnevnu borbu s istim problemima.

No, velika istina Evanđelja jest da svaka osoba može postati cjelovit čovjek u osobnom odnosu s Bogom po Isusu Kristu. Ta je činjenica središnji stup u obrazovanju čija je primarna svrha pomagati ljudima da ostvare obnovljeni odnos s Bogom. Ovo obrazovanje svaku osobu doživljava kao Božje dijete, i nastoji pomoći svakom učeniku i studentu da razvije svoj najveći potencijal. Ellen White snažno je istaknula beskonačne i vječne mogućnosti svojstvene svakoj osobi kad je napisala da je „ideal Božji za Njegovu djecu viši od najviše ljudske misli. Pobožnost – sličnost Bogu – cilj je koji treba dostići”.²² Pretvaranje tog ideala iz potencijala u stvarnost funkcija je adventističkog odgoja i obrazovanja u domu, školi i crkvi.

Drugi vid ljudske naravi koji utječe na adventističko obrazovanje usko je povezan s prvim. U vremenu koje je proteklo od Pada promijenili su se problemi ljudskog roda. Kroz povijest je na ljudska bića utjecala borba između sila dobra i zla. Od ulaska grijeha postoje dvije osnovne kategorije ljudskih bića: oni koji su još uvijek u pobuni i oni koji su prihvatili Krista kao Spasitelja. U većini škola i učionica nalaze se učenici obiju orijentacija. Osjetljivost na tu činjenicu od vitalnog je značaja za adventističke nastavnike, jer se svakodnevno moraju nositi sa složenom interakcijom između ovih dviju vrsta učenika.

Za prepoznavanje dviju vrsta ljudskih bića vezana je činjenica da su temeljne osnove velikog sukoba između dobra i zla ostale iste unatoč promjenama u pojedinostima ljudskih poteškoća tijekom povijesti. Zato se ljudi danas suočavaju s istim osnovnim kušnjama i izazovima s kojima su se suočavali Mojsije, David i Pavao. Zbog nepromjenjive prirode ljudskog problema kroz vrijeme i prostor (zemljopisni položaj), *Sveto pismo* ostaje bezvremeno i prenosi univerzalnu poruku svim ljudima. *Biblija* je vitalni resurs u odgoju i obrazovanju, jer se bavi središtem problema grijeha i njegovim rješenjem – pitanjima s kojima se svakoga dana moraju suočavati sve osobe u svakoj obrazovnoj ustanovi.

Treći je vid ljudske naravi koji se mora uzeti u obzir u adventističkoj školi napetost između pojedinca i skupine. S jedne strane, kršćanski odgajatelj i nastavnik mora prepoznati i poštivati individualnost, jedinstvenost i osobnu vrijednost svake osobe. Isus je tijekom svog života na Zemlji pokazao svoje poštovanje prema individualnosti i vrijednosti osoba. Njegov odnos, kako s Njegovim učenicima tako i sa stanovništvom u cjelini, bio je suprotan mentalitetu farizeja, saduceja, pa čak i učenika, koji su bili skloni gledati na „druge“ kao na „ovce“. Budući da nastoji povezati odgoj i obrazovanje s učenicima, izrazito kršćanska filozofija nikada ne može iz vida izgubiti važnost ljudske individualnosti.

Međutim, pravilno poštivanje individualnosti ne negira važnost skupine. Pavao je, pišući Korinćanima o duhovnim darovima, isticao vrijednost društvene cjeline, kao i jedinstvenu vrijednost svake osobe (1. Korinćanima 12,12-31). Napisao je da će tijelo (društvena skupina) biti zdravo kad se poštuju važnost i jedinstvenost njegovih pojedinačnih članova. To vrijedi

22 Isto, str. 18.

za obrazovne institucije, kao i za crkve. Iz te perspektive, cjelovita učionica nije ona koja je puna neograničenog individualizma, već ona u kojoj se poštivanje individualnosti uravnotežuje s uvažavanjem potreba skupine.

Posljednja značajna pojedinost u vezi s ljudskom naravi jest da je Bogu važna cijela osoba. Ranije smo se dotakli te teme baveći se naglaskom koji Ellen White stavlja na cjelovitost u obrazovanju. No, to moramo proširiti. Tradicionalno obrazovanje mentalnu dimenziju učenika uzdiže iznad tjelesne, dok neki moderni pristupi čine upravo suprotno. Drugi su se pak usredotočili na duhovno. No, što god utječe na jedan dio ljudskog bića na kraju će utjecati i na cjelinu. Ravnoteža između duhovnih, društvenih, tjelesnih i mentalnih aspekata osobe ideal je koji je prikazan u Isusovom razvoju (Luka 2,52). Dio sadašnje dileme čovječanstva jest da ljudi nakon Pada pate od nedostatka zdravlja i ravnoteže na svakom od ovih područja, kao i u njihovom međusobnom odnosu. Kao rezultat toga, dio je odgojne funkcije otkupljenja obnova zdravlja ljudi u svakom od tih vidova i u njihovom cjelokupnom biću. Obnova Božje slike, prema tome, ima društvene, duhovne, mentalne i fizičke posljedice, kao što ih ima i obrazovanje. Takvo razumijevanje imat će odlučujući utjecaj na odabir kurikuluma.

Kršćanski odgajatelji i nastavnici, razumijevajući složenost učenika, shvaćaju da je svaki od njih kandidat za Božje kraljevstvo i zaslužuje najbolje obrazovanje koje se može ponuditi. Kršćanski nastavnici mogu vidjeti ispod površine vanjskog ponašanja kako bi ušli u srž ljudskog problema - grijeh, odvojenost od Božjeg karaktera i života. U svom punom smislu, kršćansko je obrazovanje otkupljenje, obnova i pomirenje. Svaka adventistička škola stoga mora težiti postizanju ravnoteže između društvenog, duhovnog, mentalnog i fizičkog aspekta svakog učenika u svim svojim aktivnostima i kroz svoj cjelokupni program. Svrha i cilj adventističkog obrazovanja je obnavljanje Božje slike u svakom učeniku i pomirenje učenika s Bogom, s kolegama učenicima, vlastitim ja i prirodnim svijetom. Ovi nas uvidi dovode do uloge adventističkog nastavnika.

Uloga nastavnika/profesora i ciljevi adventističkog obrazovanja

Nastavnik je ključni element obrazovnog uspjeha u školi, jer je on, ili ona, osoba koja učenicima prenosi kurikulum. Najbolji način da se osiguraju bolji obrazovni rezultati nisu poboljšani sadržaji, bolje metode ili adekvatniji kurikulum (a to jesu važni elementi), već zapošljavanje i zadržavanje kvalitetnih nastavnika i profesora. Elton Trueblood je o tome govorio kad je primijetio da „ako postoji ijedan zaključak oko kojeg se vidljivo slažemo u našoj trenutnoj filozofiji obrazovanja, onda je to vrhovna važnost dobrog učitelja. Lako je zamisliti dobar fakultet s lošim zgradama, ali nemoguće je zamisliti dobar fakultet s lošim profesorima“.²³ Isto, naravno, vrijedi i za osnovne i srednje škole. Trueblood na drugom mjestu također piše da je „bolje imati briljantno podučavanje u barakama nego loše podučavanje u palačama“.²⁴

Prije nekoliko godina je James Colemanovo masovno istraživanje američkih škola empirijski podržalo ta zapažanja. Otkrio je da su školski čimbenici koji imaju najveći utjecaj na po-

23 David Elton Trueblood, *The Idea of a College* (New York: Harper and Brothers, 1959.), str. 33.

24 _____, „The Marks of a Christian College“, u: John Paul von Gruening, ur., *Toward a Christian Philosophy of Higher Education* (Philadelphia: Westminster, 1957.), str. 168.

stignuća (neovisno o obiteljskom zaleđu) upravo osobine učitelja, a ne sadržaji ili kurikulum.²⁵ Zapošljavanje kvalitetnih učitelja također je primarni element u poboljšanju duhovnog utjecaja obrazovnog programa. Roger Dudley je u svom istraživanju učenika adventističkih škola u Sjedinjenim Državama, otkrio da „*nijedan drugi čimbenik nije bio toliko snažno povezan s tinejdžerskim odbacivanjem religije kao što je to vjerska uvjerljivost njihovih nastavnika*“.²⁶

Ako su kvalitetni učitelji presudni čimbenik uspjeha u školskom sustavu, koji ima za cilj samo pripremu ljudi za život i rad na ovoj zemlji, koliko su tek važniji u obrazovanju koje mlade ljude priprema za vječnost! Imajući tu misao na umu, od najveće je važnosti da adventistički roditelji, učitelji, upravitelji i školski odbori razumiju službu poučavanja, način na koji ta služba pomaže postizanju ciljeva škole, kao i važnost kvalifikacija onih koji su pozvani na uzvišenu zadaću oblikovanja sljedeće generacije.

Podučavanje je oblik pastoralne službe

Budući da su obrazovanje i otkupljenje jedno,²⁷ adventističko je podučavanje po definiciji oblik kršćanske službe i pastoralna funkcija. Novi zavjet jasno definira podučavanje kao poziv od Boga (Efežanima 4,11; 1. Korinćanima 12,28; Rimljanima 12,6-8). Nadalje, *Sveto pismo* ne razdvaja funkcije poučavanja i pastorstva. Upravo suprotno: Pavao je Timoteju napisao da biskup (pastor) mora biti „*sposoban poučavati*“ (1. Timoteju 3,2).²⁸ Pišući Efežanima da „*On ‘dade’ jedne za apostole, druge za proroke, jedne opet za evanđeliste, a druge za pastire i učitelje*“ (Efežanima 4,11), Pavao se služio grčkom konstrukcijom koja upućuje na to da ista osoba obnaša dužnost i pastora i učitelja. F. F. Bruce, komentirajući ovaj ulomak, primijetio je da „*dva pojma ‘pastori (pastiri) i učitelji’ označavaju istu skupinu ljudi*“.²⁹ Nasuprot tome, Pismo druge darove navodi odvojeno. Značaj je ove točke u tome što ova dva dara ne možemo razdvojiti ako želimo da ostanu funkcionalni. Pastori se ne trebaju brinuti samo za duše svog stada već i primjerom i uputama poučavati kako pojedince tako i kolektivno tijelo crkve. Učitelji, isto tako, ne smiju samo prenositi istinu, već se moraju i obvezati na brigu o pojedincima koji su im povjereni. Dakle, kršćanski učitelji imaju pastoralnu ulogu u odnosu na svoje učenike.

Glavna razlika između uloga pastora i učitelja u današnje vrijeme povezana je s trenutnom podjelom rada. U društvu 21. stoljeća kršćanski učitelj može se promatrati kao pastor u „školskom“ kontekstu, dok je pastor onaj koji predaje u „većoj vjerskoj zajednici“. Važno je upamtiti da je njihova funkcija u osnovi ista, iako su prema današnjim definicijama, zaduženi za različite dijelove Gospodinova vinograda.

25 James Coleman, et al., *Equality of Educational Opportunity* (Washington, D.C.: U.S. Department of Health, Education, and Welfare, 1966.).

26 Roger L. Dudley, *Why Teenagers Reject Religion and What to Do About It* (Washington, D.C.: Review and Herald Publ. Assn., 1978.), str. 80.

27 E. G. White, *Education*, str. 16.

28 Ukoliko nije drugačije naznačeno, svi biblijski redci citirani su iz Revised Standard Version Biblije. Biblijski redci iz izvora RSV su iz Revised Standard Version of the Bible, copyright © 1946., 1952., 1971., Division of Christian Education of the National Council of the Churches of Christ u SAD-u. Reproducirano uz dopuštenje nakladnika.

29 F. F. Bruce, *The Epistle to the Ephesians* (Westwood, N. J.: Fleming H. Revell, 1961.), str. 85.

Podučavanje mladih nije samo pastoralna funkcija već i jedan od najučinkovitijih oblika pastoralne službe, jer obuhvaća cijelu populaciju u najprijemčivijoj dobi. Reformator Martin Luther prepoznao je tu činjenicu kad je napisao: „Kad bih morao odustati od propovijedanja i svojih drugih dužnosti, ne postoji služba koju bih radije preuzeo od službe učitelja. Jer znam da je ona, uz [pastoralnu] službu, najkorisnija, najveća i najbolja; i nisam siguran kojoj od njih dviju treba dati prednost. Teško je stare pse učiniti poslušnima, a stare nevaljalce pobožnima, ali to je ono na čemu učiteljska služba radi, i na tome mora raditi, velikim dijelom uzalud; ali mlado drveće... lakše se savija i poučava. Stoga neka se ona smatra jednom od najviših vrednota na zemlji, koja će vjerno poučavati djecu drugih, što je dužnost koju vrlo mali broj roditelja izvršava.“³⁰

Najjasnija i najpotpunija integracija dara učitelja-pastora pojavila se u Kristovoj službi. Jedan od pojmova kojim su mu se ljudi najčešće obraćali bio je „Učitelju!“. Krist se može smatrati najboljim primjerom podučavanja kad su u pitanju metodologija i značajni međuljudski odnosi. Proučavanje Evanđelja iz perspektive Krista kao Učitelja uvelike će pridonijeti našem razumijevanju idealnog kršćanskog podučavanja.

U sljedećem ćemo odjeljku ispitati Kristovu metodologiju poučavanja, a ovdje ćemo proučiti vid odnosa Njegove učiteljske službe, što je posebno važna tema, jer se dobri odnosi nalaze u središtu uspješnog podučavanja. Više od jedne izjave Ellen White pruža uvid u tu temu.

Dio razloga za uspjeh Kristove službe bio je taj što su ljudi znali da mu je do njih uistinu stalo. Na primjer, čitamo da „u svojoj službi javnog učitelja Krist djecu nikada nije gubio iz vida... Njegova prisutnost ih nikada nije odbijala. Njegovo veliko srce puno ljubavi moglo je shvatiti njihove kušnje i potrebe i pronaći sreću u njihovim jednostavnim radostima; i uze ih u naručje i blagoslovi.“³¹ Djeca su prilično pronicljiva. Nakon razgovora s odraslom osobom znaju sluša li ta osoba njihove „male“ radosti i nedoumice samo kako bi bila pristojna ili osjeća istinski interes – je li joj doista stalo. Koliko smo puta kao roditelji ili učitelji slušali svoju djecu, kimali glavom, a zatim ih slali da se igraju, a da nismo ni najmanje slutili što nam pokušavaju reći? Izvrstan način otuđivanja djece jest pustiti ih da osjećaju da su odrasli više zabrinuti za „važne“ misli odraslih nego za njihovu dobrobit. Ellen White je sugerirala da će učitelji biti uspješni - čak i ako imaju ograničene obrazovne kvalifikacije - ako im je doista stalo do njihovih učenika, ako shvaćaju veličinu svog zadatka i ako se žele poboljšati.³² U samoj srži Kristove službe poučavanja bili su brižni odnosi.

Taj je odnos u Njegovu slučaju odisao duhom povjerenja u mogućnosti svakog života. Dakle, iako je „Krist savjesno ukoravao“, u „svakom ljudskom biću, ma kako bilo grešno, gledao je Božjeg sina, onoga koji bi ponovo mogao uživati prednost srodstva s božanstvom... Gledajući ljude u patnjama i poniženju, Krist je nalazio razlog za nadu i tamo gdje je naoko bilo samo očajanje i propast. Gdje god je postojala svijest o vlastitoj bijedi, On je vidio priliku da duhovno okrijepi. Iskušavane, razočarane duše, koje su se osjećale izgubljenima, na rubu

30 Martin Luther, „Sermon on the Duty of Sending Children to School“, u *Luther on Education*, F. V. N. Painter, ur. (Philadelphia: Lutheran Publication Society, 1889.), str. 264.

31 Ellen G. White, *Counsels to Parents, Teachers, and Students* (Mountain View, Calif.: Pacific Press Publ. Assn., 1943.), str. 179.

32 E. G. White, *Education*, str. 279.

propasti, nije susretao riječima optužbe, već blagoslova...

U svakom ljudskom biću vidio je beskrajne mogućnosti. Gledao je ljude kakvi bi mogli biti, preobražene Njegovom milošću... Gledajući ih s nadom, nadahnjivao ih je nadom. Ukažući im povjerenje, nadahnjivao ih je povjerenjem. Otkrivajući u sebi pravi čovjekov ideal, budio je i čežnju i vjeru da se taj ideal dostigne. U Njegovoj prisutnosti prezrene i grešne duše osjećale su da su još ljudi i čežnule da se pokažu dostojnima Njegove pažnje. U mnogom srcu koje je izgledalo mrtvo za sve što je sveto, budile su se nove težnje. Mnogom očajniku otvarala se mogućnost novog života. Krist je vezivao ljude za svoje srce vezama ljubavi i odanosti.³³

Ovaj citat ističe sam duh Kristove službe podučavanja koja ga je učinila snagom za dobro u životu onih koje je podučavao. Ova izjava sadrži krajnji izazov za učitelje, roditelje i sve ostale koji rade s ljudima. Da biste vidjeli beskrajne mogućnosti u svakoj osobi, vidjeli nadu u beznađu, potrebna je dodana Božja milost. To je ključ dobrog podučavanja. Alternativa je gledati na ljude s beznađem i time potaknuti beznađe.

Psiholog Arthur Combs navodi nekoliko istraživačkih studija koje pokazuju da se dobri učitelji mogu jasno razlikovati od loših na temelju onoga što vjeruju o ljudima.³⁴ Slično tome, William Glasser, psihijatar koji je razvio „realitetnu terapiju“, vjeruje da neuspjesi i u školi i u životu svoj korijen imaju u dva povezana problema: neuspjehu u ljubavi i neuspjehu u postizanju samopoštovanja.³⁵ Samopoštovanje razvijamo kroz percepciju onoga što drugi misle o nama. Kad roditelji i nastavnici neprestano šalju poruke da su djeca glupa, delinkventna i bezizgledna, oni u tim mladima oblikuju osjećaj vlastite vrijednosti koji će oni živjeti u svojoj svakodnevnici.

Na sreću, samoispunjavajuće proročanstvo također djeluje i u pozitivnom smjeru. Earl Pullias i James Young primjećuju da „kad se od ljudi traži da opišu učitelja koji je učinio najviše za njih, oni uvijek iznova spominju učitelja, često jedinog u njihovom životu, koji je vjerovao u njih, koji je vidio njihove posebne talente: ne samo ono što su bili nego i ono što su željeli biti i što mogu postati. Zbog toga su počeli skupljati znanje ne samo na području svog posebnog interesa već i na mnogim drugim područjima.“ Kad tako postupa, učitelj je onaj koji nadahnjuje viziju.³⁶

S druge strane, Kristova sposobnost da vidi potencijal u svakoj osobi nije zahtijevala sljepilo za ljudska ograničenja. Unutar biblijskog okvira nitko nema sve talente, iako svatko ima poneki. Učenicima i studentima povremeno je potrebno određeno usmjeravanje prema područjima u kojima će ih njihove osobnosti i prirodni darovi učiniti najučinkovitijima. Tako je bilo i u Kristovoj službi. On je znao posebne potrebe i potencijale Petra, Ivana i Andrije i prema tome ih je usmjeravao.

33 Isto, str. 79. 80.

34 Arthur W. Combs, *Myths in Education: Beliefs That Hinder Progress and Their Alternatives* (Boston: Allyn and Bacon, 1979.), str. 196. 197.

35 William Glasser, *Schools Without Failure* (New York: Harper and Row, 1975.), str. 14. Za više informacija o Glasseru vidi: Jim Roy, *Soul Shapers: A Better Plan for Parents and Educators* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Publ. Assn., 2005.)

36 Earl V. Pullias i James D. Young, *A Teacher Is Many Things*, 2. izdanje, (Bloomington, Ind.: Indiana University Press, 1977.), str. 128.

Iako je brižni odnos bio presudan za Kristovu službu podučavanja, taj je odnos bio pažljivo uravnotežen u svakodnevnoj praksi. Tako Ellen White piše da je „On pokazivao dosljednost bez tvrdoglavosti, dobrohotnost bez slabosti, nježnost i suosjećanje bez sentimentalizma. Bio je vrlo društven, ali posjedovao je rezervu koja je obeshrabrivala svaki osjećaj prevelike bliskosti. Njegova umjerenost nikada nije vodila u netrpeljivost ili strogoću. Nije se prilagođavao svijetu, ali je ipak bio obazriv prema željama najmanjih među ljudima.“³⁷

Adventistički učitelji i drugi ljudi koji se bave crkvenim obrazovnim sustavom bit će obožavani kroz proučavanje Krista kao velikog Učitelja. Takvo će ih proučavanje također dovesti u izravni kontakt s težnjama i ciljevima kršćanskog obrazovanja.

Primarni cilj obrazovanja i adventistički nastavnik kao posrednik otkupljenja

Već smo primijetili da je, kako iz biblijske, tako i iz perspektive Ellen White, najveća ljudska potreba stupiti u ispravan odnos s Bogom. Drugim riječima, ljudska izgubljenost daje svrhu kršćanskom obrazovanju. Najveća je ljudska potreba da postanu „ne-izgubljeni“. Zato je Isus tvrdio da je došao „potražiti i spasiti izgubljeno“ (Luka 19,10). Takvo je traženje i spašavanje tema *Biblije od Postanka do Otkrivenja*.

Petnaesto poglavlje *Evandjelja po Luki*, koje bilježi prispodobe o izgubljenoj ovci, izgubljenom novčiću i izgubljenom sinu, posebno je primjereno dok razmišljamo o ulozi kršćanskog učitelja i profesora. Učitelj je iz perspektive tog poglavlja netko tko traži i pokušava pomoći izgubljenima i uhvaćenima u mrežu grijeha, bilo da su poput (1) ovce (oni koji znaju da su izgubljeni, ali ne znaju kako se vratiti kući), (2) novčića i starijeg sina (oni koji nemaju dovoljno duhovnog osjećaja da shvate vlastitu izgubljenost), ili (3) mlađeg sina (oni koji znaju da su izgubljeni i znaju kako doći kući, ali se ne žele vratiti dok njihova pobuna ne završi). Mnogo je vrsta izgubljenosti, a sve su vidljive u svakoj školi i učionici. No, pobunjenici i farizeji, kao i sve druge vrste ljudi, imaju jednu zajedničku potrebu: potrebu da prestanu biti izgubljeni. Stoga nije čudno što je Krist u srž svoje misije stavio traženje i spašavanje izgubljenih (Luka 19,10).

Ovim se ulomcima može dodati Isusovo iskustvo s nezahvalnim i negostoljubivim Samarijancima koji su mu odbili pružiti mjesto za boravak, jer su shvatili da je na putu za Jeruzalem. Tom su prigodom Jakov i Ivan bili razjareni nezahvalnošću Samarijanaca i tražili su Isusovo dopuštenje da pozovu vatru s neba da ih unište. Isus je odgovorio da „Sin čovječji nije došao da upropasti duše, nego da ih spasi“ (Luka 9,51-56, Šarić).

Primarni cilj Kristova života i kršćanskog obrazovanja također se može naći u važnom retku *Evandjelja po Mateju* u kojemu se predviđa da će Marija roditi sina koji će „spasiti narod svoj od grijeha njegovih“ (Matej 1,21). Istu misao iznosi i *Evandjelje po Ivanu*, koje tvrdi da je „Bog tako ljubio svijet te je dao svoga Sina Jedinorođenca da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne, nego da ima život vječni. Ta Bog nije poslao Sina na svijet da sudi svijetu, nego da se svijet spasi po njemu.“ (Ivan 3,16-17).

Adventistički su nastavnici Božji posrednici u planu otkupljenja i pomirenja. Poput Krista, njihova je primarna funkcija „tražiti i spasiti izgubljeno“. Oni moraju biti spremni raditi

37 E. G. White, *Counsels to Parents, Teachers, and Students*, str. 262

u Kristovom duhu, kako bi se njihovi učenici mogli dovesti u sklad s Bogom kroz Isusovu žrtvu i u sebi obnoviti Božju sliku.

Podučavanje je mnogo više od prenošenja informacija i punjenja učeničkih glava znanjem. To je više od pripreme za poslovni svijet. Primarna funkcija kršćanskog učitelja i profesora je povezati se s Velikim Učiteljem na takav način da on ili ona postanu Božji posrednici u otkupiteljskom planu.

Edwin Rian uočio je tu točku primijetivši da se većina pisaca obrazovne filozofije, bez obzira na svoju filozofsku i vjersku perspektivu, „slaže da je razmatranje problema ‘grijeha i smrti’ (što je, prema Pavlovoj i reformiranoj protestantskoj teologiji, problem čovjeka) nebitno za ciljeve i procese obrazovanja“. Takav stav, upozorio je, pomaže u stvaranju „pogrešne edukacije i frustracije za pojedinca i zajednicu“. Iz perspektive ljudske nevolje, Rian uzdiže „obrazovanje kao obraćenje“. ³⁸ Herbert Welch, koji je bio predsjednik Ohio Wesleyan Sveučilišta početkom 20. stoljeća, ovo je također potvrdio riječima da je „voditi studente iz grijeha u pravednost... najviše postignuće kršćanskog koledža“. ³⁹

Kršćansko je obrazovanje jedino obrazovanje koje može udovoljiti najdubljim potrebama čovječanstva, jer samo kršćanski odgajatelji razumiju srž ljudskog problema. Otkupiteljski cilj kršćanskog obrazovanja jest ono što ga čini kršćanskim. Primarni je cilj kršćanskog obrazovanja u školi, domu i crkvi dovesti ljude u spasiteljski odnos s Isusom Kristom. Taj je obnovljeni odnos lijek za glavno otuđenje iz Postanka 3. poglavlja – ono između ljudi i Boga, a ozdravljenje odnosa između Boga i čovjeka postavlja temelj za uklanjanje ostalih osnovnih otuđenja čovječanstva. Dakle, obrazovanje je dio velikog Božjeg plana otkupljenja ili pomirenja. Njegova je uloga pomoći ljudima da se vrate u jedinstvo s Bogom, s drugim ljudima, vlastitim *ja* i prirodnim svijetom. Cijela biblijska poruka usmjerava prema danu u kojemu će rad na obnovi biti dovršen i edensko se stanje obnoviti u području prirode kroz iscjeljenje višestruke izgubljenosti čovječanstva (Otkrivenje 21,22; Izaija 11,6-9.35).

U suštini Pada jest odluka ljudi da u središte svog života postave sebe, a ne Boga. Otkupljenje ponovno uspostavlja Boga kao žarište osobnog postojanja. Ovo dinamično iskustvo ima više naziva, uključujući obraćenje i novo rođenje. *Biblija* ga također naziva stjecanjem novog srca i uma. Pavao je slikovito opisao to iskustvo tvrdnjom da je kršćanin onaj koji je promijenio svoj čitav način razmišljanja i života (Rimljanima 12,2). Grčka riječ koju je upotrijebio za *promjenu* jest *metamorfoza*, izraz koji se na engleskom koristi kako bi se označila promjena koja se događa kad gusjenica postane leptir. To je radikalna promjena koja uključuje prekid s prošlošću i novi početak. Carlyle B. Haynes uhvatio je smisao središnje kvalitete toga iskustva kad je napisao da „kršćanski život nije nikakva preinaka starog života. To nije nikakvo njegovo poboljšanje, bilo kakav njegov razvoj, niti njegovo napredovanje, kultura, usavršavanje ili obrazovanje. On se uopće ne gradi na starom životu. On ne raste iz njega. To je potpuno drugi život – potpuno novi život. To je stvarni život samog Isusa Krista u mom tijelu.“ ⁴⁰

38 Edwin H. Rian, “The Need: A World View”, u John Paul von Gruening, ur., *Toward a Christian Philosophy of Higher Education* (Philadelphia: Westminster, 1957.), str. 30. 31.

39 Herbert Welch, “The Ideals and Aims of the Christian College”, u *The Christian College* (New York: Methodist Book Concern, 1916.), str. 21.

40 Carlyle B. Haynes, *Righteousness in Christ: A Preacher's Personal Experience* (Takoma Park, Md.: General

Učenicova je najveća potreba, dakle, za duhovnim preporodom koji Boga stavlja u središte svakodnevnog postojanja. Pavao je primijetio da je takva obnova svakodnevno iskustvo (1. Korinćanima 15,31), a Isus je poučavao da je Duh Sveti taj koji izvršava preobrazbu (Ivan 3,5.6). Kršćansko je obrazovanje stoga nemoguće bez dinamične snage Duha Svetoga.

Ellen White napisala je da bi „najvažnija stvar“ u obrazovanju „trebalo biti obraćenje... učenika i studenata, kako bi mogli dobiti novo srce i život. Cilj je Velikog Učitelja obnavljanje Božje slike u duši, a svaki učitelj u našim školama trebao bi raditi u skladu s tom svrhom.“⁴¹ Adventističko se obrazovanje može izgrađivati na temelju iskustva novog rođenja kako bi postiglo svoje druge ciljeve i svrhe, ali ako ne uspije u ovoj temeljnoj i primarnoj točki, u potpunosti je propalo.

Neki od sekundarnih ciljeva adventističkog obrazovanja

Izlječenje otuđenja čovječanstva od Boga postavlja temelj za liječenje njegovih ostalih osnovnih otuđenja i na taj način pomaže definirati sekundarne svrhe obrazovanja. Više puta smo primijetili da je obrazovanje dio velikog Božjeg plana otkupljenja ili pomirenja, da je uloga obrazovanja pomoći ljudima da se vrate u jedinstvo s Bogom, s njihovim bližnjima, vlastitim *ja* i prirodnim svijetom. U tom je kontekstu, središnja točka kršćanskog podučavanja iscjeljivanje narušenih odnosa između pojedinaca i Boga. To, pak, kršćanskom obrazovanju priprema put da ostvari svoje sekundarne svrhe, kao što su razvoj karaktera, stjecanje znanja, priprema za posao te društveno, emocionalno i fizičko odgajanje učenika i studenata.

Razvoj karaktera zasigurno je glavni cilj adventističkog obrazovanja. Ellen White je primijetila da karakter određuje sudbinu i ovog i budućeg života te da je „izgradnja karaktera najvažnije djelo ikad povjereno ljudima“.⁴² C. B. Eavey povezo je razvoj karaktera s temeljnom svrhom obrazovanja izjavljujući da je „temeljni cilj kršćanskog obrazovanja dovođenje pojedinca Kristu radi spasenja. Prije nego što se Božji čovjek može usavršiti, mora postojati Božji čovjek koji će ga usavršiti. Bez novog rođenja nema Božjeg čovjeka.“⁴³ Drugim riječima, istinski se karakter može razviti samo u novorođenom kršćaninu. Kad izjednačimo primarni cilj kršćanskog obrazovanja – dovesti učenike u odnos s Kristom – s teološkim konceptima poput obraćenja, novog rođenja i opravdanja, iz toga proistječe da razvoj karaktera, kao sekundarni cilj, mora biti sinonim za posvećenje i kršćanski rast u milosti.

Takvu jednadžbu upravo nalazimo u spisima Ellen White. „Sjajno djelo roditelja i učitelja,“ piše, „jest izgradnja karaktera – nastojanje da se u onima koji su u njihovoj skrbi obnovi Kristova slika. Poznavanje znanosti gubi značaj pored ovog velikog cilja, no svako istinsko obrazovanje može pomoći u razvoju pravednog karaktera. Formiranje karaktera djelo je cijelog života, i to za vječnost.“⁴⁴

Razvoj karaktera i posvećenje u osnovi su dva naziva za isti postupak. Profesori i teolozi

Conference Ministerial Association, n. d.), str. 9. 10.

41 E. G. White, *Fundamentals of Christian Education* (Nashville, Tenn.: Southern Publ. Assn., 1923.), str. 436.

42 E. G. White, *Education*, str. 109. 225.

43 C. B. Eavey, „*Aims and Objectives of Christian Education*“, u J. Edward Hakes, ur., *An Introduction to Evangelical Christian Education* (Chicago: Moody, 1964.), str. 62.

44 E. G. White, *Counsels to Parents, Teachers, and Students*, str. 61.

su, nažalost, razvili različito nazivlje koje opisuje isti proces. U ovom je trenutku važno držati na umu da je koncept razvoja kršćanskog karaktera antiteza humanističkom pogledu, koji podrazumijeva tek usavršavanje prirodne, neobnovljene osobe. Razvoj kršćanskog karaktera nikada se ne događa izvan iskustva obraćenja ili odvojeno od Krista i djelovanja Duha Svetoga (Filipljanima 2,12-13; Ivan 15,1-17). Samo dinamična snaga Svetog Duha može razviti Božju sliku u pojedincu i umnožiti plod Duha – ljubav, radost, mir, strpljivost, blagost, dobrotu, vjernost, krotkost i uzdržljivost – u životu svakog učenika (Galaćanima 5,22-24). Hans LaRondelle ukazao je na to da se barem dio procesa obnove događa dok promatramo „privlačnu ljupkost Kristovog karaktera.“ Kroz to iskustvo prisvajamo Njegovu sliku.⁴⁵ Stoga je nužno da svaka faza adventističkog obrazovanja, karakter učitelja, kurikulum, metode discipline i svaki drugi aspekt, odražava Krista.

Isus Krist je početak, sredina i kraj adventističkog obrazovanja. Sveti Duh nastoji usaditi sličnost Kristovog lika u svakoga od nas: u odgajatelje, nastavnike, kao i u našu djecu i učenike. Sveti Duh koristi roditelje, učitelje i druge odgajatelje kao agente ili posrednike spasenja, ali svaka osoba mora neprestano predavati svoju volju Božjoj sili koja ih ispunjava i zatim slijediti upute Duha Svetoga u svom životu. Razvoj karaktera čin je milosti Božje jednako kao i opravdanje. Zbog svoje vitalne uloge, znanost o razvoju karaktera trebala bi biti središnji stup u pripremi učitelja, profesora, roditelja i drugih ljudi na utjecajnim pozicijama u obrazovanju.

Adventističko obrazovanje očito ima i druge, sekundarne ciljeve, poput stjecanja znanja i pripreme za posao, ali takvi ciljevi tonu u „beznačajnost“ u usporedbi s otkupiteljskim djelovanjem obrazovanja koje se odnosi na obraćenje i razvoj karaktera.⁴⁶ Najposlije, „jer što koristi čovjeku ako dobije sav svijet, a pritom izgubi dušu svoju?“ (Matej 16,26, Šarić).

Ponad razvoja karaktera, drugi je sekundarni cilj kršćanskog obrazovanja razvoj kršćanskog uma. Iako ta zadaća uključuje prijenos informacija, ona je daleko šira od toga. To znači pomoći studentima da steknu način gledanja na stvarnost i organiziraju znanje u okviru kršćanskog svjetonazora. Gene Garrick istaknuo je sekundarnu važnost stjecanja znanja kad je napisao da „ne može postojati istinski kršćanski um bez novog rođenja, jer se duhovna istina shvaća i primjenjuje duhovno (1. Korinćanima 2,1-16).“⁴⁷

Vratit ćemo se opširnijoj raspravi o razvoju kršćanskog uma u odjeljku o kurikulumu. No, prije nego što napustimo temu, važno je istaknuti da kršćanin stjecanje znanja – čak biblijskog ili kršćanskog – nikada ne gleda kao na nešto što je samo sebi svrha. Stječući znanje i razvijajući kršćanski um, kršćanski učitelji nikada ne smiju izgubiti iz vida svoj krajnji cilj za učenike: učinkovitije služenje Bogu i bližnjima. Stoga je znanje, iz kršćanske perspektive, prvenstveno instrument, a ne samo sebi svrha.

45 Hans K. LaRondelle, *Christ Our Salvation: What God Does for Us and in Us* (Mountain View, Calif.: Pacific Press Publ. Assn., 1980.), str.81. 82.

46 E. G. White, *Counsels to Parents, Teachers, and Students*, str. 49. 61; *Fundamentals of Christian Education*, str. 27.

47 Gene Garrick, “Developing Educational Objectives for the Christian School”, u Paul A. Kienel, ur., *The Philosophy of Christian School Education*, 2. izdanje, (Whittier, Calif.: Association of Christian Schools International, 1978.), str. 73.

Drugi je sekundarni cilj adventističkog obrazovanja maksimiziranje tjelesnog i emocionalnog zdravlja. Ellen White je napisala da „budući da um i duša dolaze do izražaja preko tijela, i duševna i duhovna snaga u velikoj mjeri ovise o tjelesnoj snazi i aktivnosti; što god potpomaže tjelesno zdravlje, potpomaže i razvijanje snažnog uma i uravnoteženog karaktera. Bez zdravlja nitko ne može tako jasno razumjeti ili tako potpuno ispuniti svoje obveze prema samome sebi, prema svojim bližnjima ili prema svome Stvoritelju. Zdravlje stoga treba isto tako savjesno čuvati kao i karakter. Poznavanje fiziologije i higijene treba da bude osnova svih odgojnih napora.”⁴⁸

Budući da ljudska bića nisu samo duhovni, mentalni ili fizički strojevi već cjelovite tvorevine u kojima neravnoteža u jednom vidu njihove naravi utječe na cjelinu, također je ključno da obrazovni sustav promiče emocionalno zdravlje. Napokon, bijesni, depresivni pojedinci ne mogu se funkcionalno povezati ni s Bogom ni sa svojim bližnjima. Baš kao što je Pad uništio Božju sliku duhovno, društveno, mentalno i fizički, tako i obrazovanje mora imati za cilj obnovu zdravlja i cjelovitosti u svakom od tih područja, kao i njihov međusobni odnos.

Konačni je sekundarni cilj adventističkog obrazovanja pripremiti učenike za zaposlenje, što je tema o kojoj je Ellen White imala puno toga za reći. Iz njezine perspektive, koristan rad je blagoslov i za pojedinca i za zajednicu, kao i „dio velikog Božjeg plana za naš oporavak od Pada”.⁴⁹ Priprema za karijeru, međutim, kao i svaki drugi aspekt kršćanskog života, ne može se odvojiti od pitanja novog rođenja, razvoja karaktera, razvoja kršćanskog uma, postizanja tjelesne i mentalne dobrobiti i razvoja osjećaja društvene odgovornosti. Kršćanski život je cjelina i svaki njegov aspekt djeluje na ostale aspekte, kao i na cjelokupnu osobu. Stoga će adventistički nastavnici poticati svoje učenike da čak i takozvana svjetovna zanimanja promatraju u kontekstu šireg poziva pojedinca kao sluge Bogu i čovječanstvu. Ta nas ideja dovodi do konačnog i posljednjeg cilja adventističkog obrazovanja.

Krajnji cilj adventističkog obrazovanja

Isusov život bio je služba čovječanstvu. Došao je na naš planet kako bi se dao za boljitak drugih. Zato Njegovi sljedbenici imaju istu ulogu, a krajnji je cilj (tj. konačni ishod) obrazovanja pripremiti učenike za tu zadaću. U skladu s time, Herbert Welch je zaključio da je „obrazovanje koje je samo sebi svrhom jednako loše kao i umjetnost koja je sama sebi svrhom; no, prosvječivanje kojemu je svrha osnaživanje osobe za bolju službu svojim bližnjima te prijenos znanja onima koji ga nemaju, i jačanje slabih,“ najviši je cilj obrazovanja. „Kršćanski karakter,“ on tvrdi, „koji ne dolazi do izražaja u službi, gotovo da nije vrijedan tog imena.”⁵⁰

Ellen White se s time slaže. Započinjući i završavajući svoje djelo *Odgoj s „radošću“ služenja*, smatrala ga je „najvišim obrazovanjem”.⁵¹ „Pravi se učitelj“, primijetila je, „ne može zadovoljiti drugorazrednim radom. On se ne zadovoljava da upućuje svoje učenike na ideal niži od najvišeg koji oni mogu postići. Ne može biti zadovoljan da im pruži samo

48 E. G. White, *Education*, str. 195.

49 Isto, str. 214.

50 Welch, “The Ideals and Aims of the Christian College”, u *The Christian College*, op cit., str. 22. 23.

51 E. G. White, *Education*, str. 13. 309.

neko tehničko znanje, da ih učini dobrim knjigovođama, vještim obrtnicima i uspješnim trgovcima. Njegova je težnja da u njih usadi načela istine, poslušnosti, časti, poštenja i neporočnosti – načela koja će ih učiniti pozitivnom silom u podupiranju stabilnosti i napretka društva. On želi, prije svega, da oni nauče veliku životnu pouku o nesebičnoj službi.”⁵²

Slika 1. Svrha kršćanskog obrazovanja koja oblikuje način podučavanja

Slika 1.⁵³ pokazuje da obraćenje, razvoj karaktera, stjecanje zrelog kršćanskog uma i dobrog zdravlja te profesionalna priprema nisu sami sebi svrha. Svaka od ovih stvari bitan je element u pripremi osobe za služenje čovječanstvu i dio je Božjeg plana izlječenja otuđenja među ljudima koje se razvilo tijekom Pada. Bit kršćanske ljubavi i karaktera sličnog Kristovom je služba drugima.

Učitelji bi trebali pomoći svojim učenicima da shvate kako većina ljudi ima krivo poredane obrazovne prioritete. Čujemo sljedeće izjave: „Društvo mi duguje dobar život zbog silnih godina koje sam proveo u obrazovnom sustavu.“ „Zaslužujem blagodati dobrog života zbog onoga što sam postigao.“ Čak i oni koji se smatraju kršćanima često izjavljuju, ili barem podrazumijevaju, takve tvrdnje. Nažalost, ove ideje predstavljaju antitezu krajnjem cilju kršćanstva.

Moralno je pogrešno što ljudi koriste blagodati društvenog dara obrazovanja kako bi veličali sami sebe. George S. Counts iz humanističke je perspektive napisao da „na svakom koraku mora biti naglašena društvena obveza koju nameću prednosti fakultetskog obrazovanja: prečesto smo propovijedali novčanu vrijednost fakultetskog obrazovanja. Preširoko smo iznjedrili uvjerenje da je izobrazba povoljna jer pojedincu omogućava napredak. Previše smo podmuklo širili doktrinu da koledž otvara put iskorištavanju manje sposobnih ljudi. Visoko obrazovanje uključuje veću odgovornost... ta se kardinalna istina mora utisnuti u svakog primatelja njegovih prednosti. Služba društvu, a ne individualni napredak, uvijek mora biti

52 Isto, str. 29. 30. // Ellen White, *Odgoj*, str.24.(hrvatski prijevod)

53 Iz George R. Knight, *Philosophy and Education: An Introduction in Christian Perspective*, 4. izdanje, (Berrien Springs, Mich.: Andrews University Press, 2006.), str. 216. Reproducirano s dopuštenjem.

motiv fakultetskog obrazovanja.”⁵⁴ Ako Counts iz svoje svjetovne perspektive tako jasno vidi tu činjenicu, onda bi je predani kršćanin trebao prepoznati još jasnije.

Poruka je prisposode o talentima ta da što su veći prirodni darovi osobe i njezine mogućnosti za njihov razvoj, to je veća njezina ili njegova odgovornost kad predstavljaju Krista u vjernom služenju onima s mentalnim, duhovnim, društvenim, emocionalnim ili tjelesnim potrebama (Matej 25,14-30).

Kršćanski učitelj ima odgovornost ne samo poučavati ideal služenja već ga i slijediti. Stoga je glavna zadaća kršćanskog obrazovanja „pomoći učenicima da razviju svoje bogomdane darove“ kako bi mogli naći svoje mjesto u službi drugima.⁵⁵

Zaključno treba istaknuti da je kršćanska služba odgovor na Božju ljubav, a ne na altruistički humanitarizam koji dopušta ljudima da sebi čestitaju na vlastitoj osobnoj dobroti i žrtvi. Zahvalnost kršćanina Bogu za spasenje nadahnjuje ga da postane prenositelj Božje ljubavi tako što će sudjelovati u Njegovoj službi pomirenja.

U jednom smislu, kao što primjećujemo na slici 1., razvoj karaktera postavlja temelje za službu. No, takva služba također pomaže u razvoju karaktera (dakle, dvosmjerna strelica između razvoja karaktera i službe). Ishod toga je da to dvoje djeluje zajedno, doprinoseći jedno drugome. Istina je da razvoj karaktera ne može nastupiti bez službe, ali jednako je točno da karakter dovodi do službe.

Učitelji i profesori bi u svoje učenike trebali nastojati usaditi uvjerenje da kršćanska služba nije nešto što počinje nakon završetka studija ili kad su stariji. Dapače, to je sastavni dio kršćanskog života od trenutka obraćenja. Učitelji u crkvi, kući i školi trebaju svojim učenicima pružiti mogućnosti da služe drugima kako unutar tako i izvan svojih vjerskih zajednica. Ukratko, presudna je funkcija kršćanskog podučavanja pomoći učenicima ne samo da internaliziraju Božju ljubav već i da je eksternaliziraju. Učitelji kao posrednici otkupljenja trebaju pomoći svojim učenicima da otkriju svoje osobne uloge u Božjem planu pomirenja i obnove

Kvalifikacije adventističkog nastavnika

Zbog središnje važnosti učitelja u obrazovnom procesu, neophodno je da učitelji budu usklađeni s filozofijom i ciljevima škola u kojima predaju. Imajući to na umu, Frank Gaebelein napisao je da „kršćansko obrazovanje ne može postojati bez kršćanskih učitelja”.⁵⁶ Jednako je točno da *adventističko obrazovanje ne može postojati bez adventističkih učitelja*. To je istina zbog specifičnih doktrinarnih shvaćanja i apokaliptičke misije koje adventizam izdvajaju od ostalih kršćanskih perspektiva i koje moraju oblikovati sadržaj adventističkog obrazovanja.

Odabir kvalificiranih nastavnika i posvećenih školskih zaposlenika od presudne je važnosti s obzirom na njihovu snažnu ulogu u obrazovnom procesu. U tom smislu, Ellen White naglašava da „bismo se pri odabiru učitelja trebali koristiti svim mjerama predostrožnosti, znajući da je ovo jednako svečana stvar kao i odabir osoba za službu propovijedanja... Naj-

54 J. Crosby Chapman i George S. Counts, *Principles of Education* (Boston: Houghton Mifflin, 1924.), str. 498.

55 Gloria Goris Stronks i Doug Blomberg, ur., *A Vision With a Task: Christian Schooling for Responsive Discipleship* (Grand Rapids, Mich.: Baker, 1993.), str. 25.

56 Frank E. Gaebelein, *The Pattern of God's Truth: Problems of Integration in Christian Education* (Chicago: Moody, 1968.), str. 35.

bolji talent koji se može osigurati potreban je za obrazovanje i oblikovanje mladih umova, kao i za uspješnu provedbu različitih vrsta poslova koje će učitelj morati obaviti u našim... školama.”⁵⁷ Nitko ne želi zaposliti nekvalificirane liječnike, odvjetnike ili pilote, čak i ako su “jeftiniji”. Zašto bi trebala postojati slijepa točka pri zapošljavanju kvalificiranih učitelja, pojedinaca koji rade s najvrjednijim entitetima na zemlji: budućom generacijom?

Prva kvalifikacija po važnosti je ona duhovna. To je istina, jer je suština ljudskog problema grijeh ili duhovna dezorijentacija u pogledu na Boga. Kao što smo ranije primijetili, grijeh je u korijenju svih ostalih otuđenja i dezorijentacija koje su toliko pogubne i za pojedince i za društva. *Biblija* uči da čovječanstvo u svom „prirodnom“ stanju pati od nekog oblika duhovne smrti (Postanak 3. poglavlje) te da je najveća ljudska potreba duhovno ponovno rođenje (Ivan 3,3.5). C. B. Eavey napisao je da “samo onaj koji je u Kristu stvoren kao novo stvorenje može drugima posredovati Božju milost ili njegovati druge u toj milosti”. Zbog toga oni koji služe u kršćanskom obrazovanju „moraju u sebi imati Kristov život i biti ispunjeni Božjim Duhom. Kršćansko obrazovanje nije stvar puke ljudske djelatnosti, već susreta osobe s Bogom u Kristu.”⁵⁸

Ellen White ovu ideju proširuje pišući da „samo život može stvoriti život. Samo onaj koji je povezan s Izvorom života ima život, i samo takav može biti prenositelj života. Kako bi učitelj mogao postići cilj svog rada, treba biti živo utjelovljenje istine, živi kanal kroz koji mogu teći mudrost i život. Čist život, rezultat zdravih načela i ispravnih navika, stoga treba smatrati njegovom najvažnijom kvalifikacijom.”⁵⁹

Iz ovoga slijedi da je najvažnija kvalifikacija adventističkih učitelja osobni spasiteljski odnos s Isusom. Ako je njihov duhovni život u skladu s Božjom objavljenom voljom, imat će poštovanje prema onome što je sveto, a njihov će svakodnevni primjer biti na korist njihovim učenicima.

Druga se kvalifikacija odnosi na njihove mentalne sposobnosti i razvoj. “Iako su ispravna načela i ispravne navike od glavne važnosti među kvalifikacijama učitelja,” napisala je Ellen White, “neophodno je da on temeljito poznaje znanosti. Visoka moralnost karaktera treba se kombinirati s visokom razinom obrazovanja.”⁶⁰

Adventistički učitelji ne samo da moraju biti dobro upućeni u opće znanje svoje kulture, oni također moraju razumjeti istine Svetog pisma i biti sposobni prenijeti predmete koje predaju u kontekstu kršćanskog i adventističkog svjetonazora. Oni bi trebali biti pojedinci koji mogu voditi svoje studente izvan uskih granica svog područja studija povezujući svaki predmet s krajnjim smislom ljudskog postojanja.

Treće područje razvoja na kojem se temelji kvalifikacija adventističkih učitelja jest društveno područje. Društveni odnosi Krista s Njegovim „učenicima“ u Evanđeljima čine zanimljivo i korisno istraživanje. On se nije nastojao izolirati od onih koje je poučavao. Umjesto toga se s njima družio i sudjelovao u njihovim društvenim događajima.

Ellen White je napisala da „pravi nastavnik može svojim učenicima ponuditi malo daro-

57 E. G. White, *Testimonies for the Church* (Mountain View, Calif.: Pacific Press Publ. Assn., 1948.), vol. 6, str. 200; cf. *Counsels to Parents, Teachers, and Students*, str. 150. 151.

58 Eavey, “Aims and Objectives of Christian Education”, u *An Introduction to Evangelical Christian Education*, op cit., str. 61.

59 E. G. White, *Counsels to Parents, Teachers, and Students*, str. 3.

60 Isto, str. 199.

va koji bi bili vrijedniji od njegovog društva... Da bi se učvrstile prijateljske veze između nastavnika i učenika, nema boljeg načina nego što je njihovo veselo međusobno druženje izvan učionice.”⁶¹ Drugom je prigodom predložila da ako učitelji “okupe djecu oko sebe, pokažu im da ih vole, i pokažu interes za sav njihov trud, pa čak i za sport, ponekad se čak i ponašaju kao djeca, to bi djecu jako usrećilo i time bi stekli njihovu ljubav i povjerenje, a djeca bi prije počela poštovati i voljeti...[njihov] autoritet.”⁶² Odnos između učitelja i učenika izvan učionice u velikoj mjeri oblikuje i uvjetuje onaj unutar nje.

Četvrto područje kvalifikacija nastavnika je dobro fizičko, mentalno i emocionalno zdravlje. Bez uravnoteženog zdravlja gotovo je nemoguće održati veselo raspoloženje i narav koja odražava Kristovu sliku.

Kršćanski učitelji moraju težiti stalnom usavršavanju svojih osobnih kvalifikacija. To je ujedno i krajnji cilj koji oni žele za svoje učenike: obnavljanje Božje slike u fizičkom, mentalnom, duhovnom i društvenom pogledu. Ta ravnoteža, koju nalazimo u Kristovom životu, činiće osnovu za njihovo profesionalno djelovanje. Budući da je podučavanje umijeće voljenja Božje djece, adventistički učitelji trebali bi imati želju dopustiti Bogu da ih učini najučinkovitijim mogućim “voliteljima”.

Drugim riječima, sveukupna kvalifikacija kršćanskih učitelja treba biti dobar model ili primjer onoga što žele da njihovi učenici budu u svakom vidu svog života. Gotovo je nemoguće precijeniti moć učitelja kao primjer na dobro ili zlo. Pullias i Young primjećuju da „biti primjer proizlazi iz same prirode podučavanja” i da je „biti primjer dio nastave od kojega nijedan učitelj ne može pobjeći.”⁶³ Ellen White ističe činjenicu da „učitelj treba biti ono što želi da njegovi učenici postanu” i da su “ Kristove riječi nalazile savršenu ilustraciju i potporu u Njegovu životu... To je bilo ono što je Njegovom učenju davalo... snagu.”⁶⁴

Ono što je rečeno o kvalifikacijama učitelja odnosi se i na ostale zaposlenike u adventističkoj školi. Oni također imaju značajan utjecaj na učenike i stoga trebaju biti ne samo duhovni vođe već u svakom pogledu zdravi i uravnoteženi. Učitelji su samo dio učinkovitog, integriranog obrazovnog tima.

Ovaj drugi dio filozofije adventističkog obrazovanja ispitivao je, iz perspektive biblijske filozofije, narav učenika, ulogu učitelja i ciljeve adventističkog obrazovanja. Posljednji dio razvit će adventistički pristup kurikulumu, istražiti implikacije biblijske perspektive na metodiku podučavanja i raspravljati o društvenoj ulozi adventističkog obrazovanja u kontekstu velikog sukoba između dobra i zla.

Pitanja za razmišljanje

- Na koje će specifične načine adventistički pogled na ljudsku narav oblikovati kršćansko obrazovanje?

61 E. G. White, *Education*, str. 21. // E. G. White, *Odgoj*, str.190. (hrvatski prijevod); cf., *Counsels to Parents, Teachers, and Students*, str. 502; *Fundamentals of Christian Education*, str. 116.

62 _____, *Fundamentals of Christian Education*, str. 18. 19.

63 Pullias and Young, *A Teacher Is Many Things*, op cit., str. 68.

64 E. G. White, *Counsels to Parents, Teachers, and Students*, str. 65; *Education*, str. 78. 79.

- Na koji način biblijsko učenje o ljudskoj naravi “zahtijeva” da se kršćansko obrazovanje razlikuje od ostalih filozofija obrazovanja?
- Na koje je načine kršćansko podučavanje oblik službe?
- Kako funkcija službe propovijedanja utječe na ciljeve učitelja?
- Na koje načine pogled na podučavanje kao službu obogaćuje naše razumijevanje važnosti adventističkog obrazovanja?
- Svojim riječima opišite cilj(eve) adventističkog obrazovanja.
- Kakve implikacije ti ciljevi imaju za vas osobno kao učitelja/profesora?

SUMMARY

Redemptive education: Part II – Implications of Philosophy for Adventist education

This article is the second of a three-part continuing education course on the philosophy of Adventist education. The first article dealt with the importance of the topic; described the basic shape of philosophy in terms of reality (metaphysics), truth (epistemology) and ethical and aesthetic values (axiology); provided a biblical approach to each of those philosophic issues; and pointed out the importance of that philosophic worldview in shaping an Adventist approach to education. While the first installment of this series on “Redemptive Education” laid the philosophic basis for a genuinely Adventist schooling, Part II will begin to develop the implications of that philosophy for educational practice, especially in regard to the needs of the student, the function of the teacher, and the aims of Adventist education. The final article will focus on the philosophic implications for the curriculum, along with their impact on teaching methodologies and the social function of the Adventist school. A more complete discussion of many of the topics covered in this article may be found in the author’s *Philosophy and Education: An Introduction in Christian Perspective*, 4th ed. (Berrien Springs, Mich.: Andrews University Press, 2006) and *Myths in Adventism: An Interpretive Study of Ellen White, Education, and Related Issues* (Hagerstown, Md.: Review and Herald Publ. Assn., 1985, 2010).

Key words: Adventist education; Ellen G. White; human nature; aims of education; redemption;

Izvornik: George R. Knight, “Redemptive Education: Part II – Implications of Philosophy for Adventist Education”, *The Journal of Adventist Education*, October/November 2010, 12501 Old Columbia Pike, Silver Spring, MD 20904.

Prijevod: Kristina Sabo

Lektorica: Đurđica Garvanović Porobija

Korektori: Dragutin Matak i Ivan Đidara

Ovaj članak je objavljen s dopuštenjem časopisa *The Journal of Adventist Education*® a izvornik je dostupan na <https://circle.adventistlearningcommunity.com/files/jae/en/jae201073012217.pdf>

Ovo izdanje Biblijskih pogleda objavljeno je u suradnji s Odjelom za odgoj i obrazovanje JUK-a.